

**Gala Van De Nieuwe
Nederlandse Muziek**

**Concertgebouw
Zondag 15 juni 1986 | 20.30 uur**

Gala Van De Nieuwe Nederlandse Muziek

G R O T E Z A A L

Daan Manneke

Babel (1985)

voor zes instrumentale groepen, 14 pauken

en slagwerk

uitgevoerd door:

- VU-Orkest o.l.v. Daan Admiraal
- Naardens Kamerorkest o.l.v. Jurriaan Röntgen
- 'Het Orkest' o.l.v. Roland Kieft
- Con Brio o.l.v. Iman Soeteman
- m.m.v. Ernst van Tiel (*dirigent koperblazers*)
- Jules van Hessen (*dirigent houtblazers*)
- Leden van het Heemsteeds Kamerorkest

Klaas de Vries

Bewegingen (1979)

Leden van het Radio Kamerorkest

o.l.v. Ernest Bour

K L E I N E Z A A L

Robert Nasveld

Imaginations II (1985) - wereldpremière

Lieuwe Visser, *bariton*

Robert Nasveld, *piano*

Guus Janssen

Sprezzatura (1984)

Harry Sparnaay, *basklarinet solo*

G R O T E Z A A L

Willem Breuker Kollektief

(o.a. nieuw werk van Willem Breuker

gecomponeerd in opdracht van het Holland Festival)

K L E I N E Z A A L

Chiel Meyering

Miss Garcia doesn't ring anymore (1985)

Amsterdams Gitaartrio

Reinbert de Leeuw

Etude voor strijkkwartet (1983-'85)

Schönberg Kwartet

G R O T E Z A A L

Cornelis de Bondt

De deuren gesloten (1984)

Ensemble 'Kaalslag'

o.l.v. Roland Kieft en Rombout Willems

Daan Manneke

Daan Manneke werd geboren op 7 november 1939. Hij begon zijn professionele muziekstudie aan het Brabants Conservatorium te Tilburg (1960-1967): orgel bij Hub. Houët en Louis Toebosch; compositie bij Jan van Dijk; nadien orgelstudie bij Kamiel D'Hooghe (Brussel) en compositie bij Ton de Leeuw (Amsterdam). Deze laatste studie werd afgerond met de zogenaamde "prijs voor compositie". Sinds 1972 is Daan Manneke verbonden aan het Sweelinck Conservatorium te Amsterdam als docent improvisatie en analyse van de 20ste-eeuwse muziek. Naast diverse artikelen in verschillende muziektijdschriften publiceerde hij in 1978 het 'Werkboek voor improvisatie en groepscompositie' (Amsterdam, Annie Bank, 1978). Hij componeerde een vijftigtal werken, meestal in opdracht geschreven en hoofdzakelijk uitgegeven bij Donemus in Amsterdam. Veel van zijn composities zijn inmiddels op de grammofoonplaat vastgelegd.

Babel (1985)

Tijdsduur: 17'

Bezetting: 6 orkesten, 14 pauken en 3 tamtams

Geschreven op verzoek van het Naardens Kamerorkest (dirigent Jurriaan Röntgen) en in opdracht van het Fonds voor de Scheppende Toonkunst.

Bij deze affaire doemden de grote inspirerende voorbeelden uit het verleden op: de Venetiaanse 'Cori Spezzati', de conductusgezangen van de 12e-eeuwse Parijse kapelmeesters, het unieke motet voor 40 stemmen van Tallis, maar ook het 'recente' *Gruppen für drei Orchester* van Stockhausen. Veel van mijn composities hebben nadrukkelijk met ruimte te maken. Zo ook, en het kan nauwelijks anders, deze compositie *Babel*. De zes orkesten (4 strijkorkesten, 2 blazersgroepen) staan zo ver mogelijk uiteen opgesteld. Hoewel het stuk zich min of meer in een lange beweging voltrekt, zijn er globaal vier verschillende perioden te onderscheiden.

De openingsmuziek. Na het paukensignaal dwaalt een boventoonakkoord op A een tijdlang door de ruimte. In het tweede deel ontplooit zich uit die samenklank een melodie die in verschillende timbres – sterktegraden – ritmen de orkesten langsaat.

De derde passage is de meest actieve: stugge motorische ostinatie, samenvallende of ketsende bewegingen; zoiets als: 'Komaan, aan het werk'. In dit fragment de hoketusachtige stampij van de 14 pauken en de dialoog tussen de beide blaasorkesten.

De slotperiode is een soort kanalisatie van het begin. Door de pauken getakteerd voltrekt zich dit deel, traag, een instrumentaal gezang in zes regels. *Babel*, een aandenken, – poging de toren te bouwen en de spraak niet te verwarren.

Daan Manneke

Inleiding

Alweer voor de derde maal ontvouwt zich vanavond het Gala van de Nieuwe Nederlandse Muziek, een Holland Festival-manifestatie in samenwerking met VPRO-radio en televisie, Donemus en Gaudeamus.

De uitgangspunten van de vorige twee manifestaties zijn gehandhaafd gebleven: het samenbrengen van een aantal composities van eigen bodem die representatief kunnen worden geacht voor deelgebieden van de Nederlandse muziek van nu, en het aanbrengen van een zo groot mogelijke variatie.

Ook dit jaar komen zowel min of meer splinternieuwe werken aan bod als composities die reeds een aantal succesvolle uitvoeringen achter de rug hebben. Het 'oudste' werk op het programma (*Bewegingen* van Klaas de Vries) dateert uit 1979, het 'jongste' (de *Etude voor strijkkwartet* van Reinbert de Leeuw) beleefde enkele weken geleden de première. Voor de allereerste keer weerklinken vanavond het opdrachtwerk van Willem Breuker en Robert Nasvelds *Imaginations II*.

Ook de bezetting van de verschillende programma-onderdelen loopt zeer uiteen: van de solo-basklarinet van Harry Sparnaay tot de tegen de tweehonderd medewerkers – voor het merendeel amateurs – aan Daan Mannekes *Babel*.

Ten behoeve van de radio- en televisie-uitzending worden korte gesprekken met de betrokken componisten gevoerd door Sieuwert Verster en Ad 's-Gravesande; het kan daarom voorkomen dat er soms een korte pauze tussen twee werken ontstaat.

Klaas de Vries

Chiel Meijering werd op 15 juni 1954 in Amsterdam geboren.

Hij studeerde compositie, slagwerk en piano aan het Amsterdams Conservatorium.

Zijn compositie *The end of a specimen* is destijds door het Balletorkest uitgekozen in een concours voor Nederlandse componisten. *Bedouin caravan in the desert* is in een Gaudeamus-concours voor Nederlandse componisten uitgekozen en gespeeld door het Brabants Orkest.

Bij zijn compositie *I can't get no satisfaction*, gebaseerd op het nummer van de Rolling Stones, zegt Meijering dat hij erotiek, sensualiteit en zelfs obsceniteit basisvoorwaarden voor hoogwaardige uitvoering van zijn muziek acht.

Bewegingen (1979)

Tijdsduur: 8'

Bezetting: 15 instrumentalisten

Geschreven in opdracht van het Ministerie van CRM, voor het ASKO-Ensemble.

Het eerste idee voor *Bewegingen* was gekoppeld aan een choreografische opzet. De muzikale beweging zou gestuurd moeten worden door bewegingen in de ruimte. Deze opzet is niet verder uitgewerkt, maar heeft wel geresulteerd in een specifiek procédé voor het stuk. De muziek beweegt zich van een zeer wijde ligging en een langzaam tempo, geleidelijk versnellend naar steeds nauwere liggingen, om ten slotte uit te monden in een snelle beweging op één toon, ongeveer in het midden van het totale klankgebied. Dit proces verloopt echter niet geheel rechtlijnig: steeds 'spoelt' over een nieuwe nauwere ligging een van de vorige ruimere liggingen, zodat er uiteindelijk een beweging ontstaat die te vergelijken is met de 'gedempte golf' uit de natuurkunde. Door de samenpersing van al het materiaal binnen een steeds kleiner gebied en de versnelling ontstaat een geleidelijk dichter en 'dissonanter' van het proces en een verstilde, niet-letterlijke terugkeer van de beginsituatie.

De bezetting is opgebouwd uit drie kwintetten: een blaaskwintet, een strijkkwintet en een kwintet bestaande uit drie slagwerkers (voornamelijk vibrafoon en marimba), harp, celesta en piano. Het muzikale verloop wordt bepaald door dit laatste kwintet; dit klinkt dan ook in uiteenlopende samenstelling zonder onderbreking gedurende het hele stuk en heeft daardoor een soort basso continuo-functie.

De twee andere kwintetten spelen melodische lijnen of akkoorden binnen het klankgebied dat steeds opnieuw afgebakend wordt door het basso continuo-kwintet.

Tegenover de statische procédés die in veel hedendaagse muziek een rol spelen, is er in deze compositie gezocht naar een richtinggevend dynamiek.

Klaas de Vries

Robert Nasveld

Robert Nasveld werd op 26 mei 1955 geboren.

Hij studeerde aan het Utrechts Conservatorium piano bij Polo de Haas, Sas Bunge en Herman Uhlhorn en compositie bij Joep Straesser en Ton Bruynel.

Hij behaalde onder meer het diploma Uitvoerend Musicus en de Prijs voor Compositie. Robert Nasveld trad veelvuldig op in concerten met onder meer het Orgella Kwartet, dat werken voor twee piano's achthandig uitvoert, Lieuwe Visser en Liesbeth List.

In zijn solo-recitals wijdt hij zich vooral aan de hedendaagse pianoliteratuur.

Diverse binnen- en buitenlandse omroepen maakten opnames van hem. In 1984 nam hij voor de plaat het complete *Makrokosmos 1 & 2* van George Crumb op, uitgebracht door Attaca.

Onder ditzelfde label verscheen in 1983 een plaat met eigen werk.

Voor de Belgische radio presenteerde hij wekelijks een eigen programma over elektronische muziek.

Imaginations II (1985)

Tijdsduur: 15'

Bezetting: bas-bariton en piano

Geschreven in opdracht van het Fonds voor de Scheppende Toonkunst.

In deel I (1978) werd gebruik gemaakt van een imaginaire tekst en bescheiden theaterlementen. Aangezien mijn fantasie op dit gebied nog lang niet was uitgeput, bestond de behoefte aan het maken van een vervolg. Het onderwerp stond me al in grote lijnen voor de geest, maar ik kwam er pas in 1984 toe dit plan te realiseren.

Twee jaar daarvoor had ik mijn stijl echter dusdanig gewijzigd, dat ik niet meer naast het idioom van 1978 terug kon. Uiteindelijk vond ik een soort middenweg in een door mijzelf nog niet eerder gebruikte stijl die, hoewel tot in de kleinste details genoteerd, vaak improvisatorisch aandoet. Resultaat: een veel ongebreidelder muziekstuk dan het sobere deel I.

De belangrijkste muzikale elementen zijn: herhalende tonen, aaneengeschakelde motieffjes, transposities, een hexatonische toonreeks, het kleine-tertsinterval. Ik handhaafde dezelfde manier van tekst construeren als in I, maar veroorloofde me meer vrijheden.

Ook op het gebied van theater ben ik veel verder gegaan. Ik had echter steeds voor ogen, dat bij opname en terugbeluisteren (dus zonder het visuele aspect) het puur muzikale niet naar de achtergrond verdwenen moest zijn.

Robert Nasveld

Guus Janssen

Guus Janssen werd op 13 mei 1951 geboren in Heiloo (Noord-Holland).

Hij studeerde compositie bij Ton de Leeuw en piano bij Jaap Spaanderman en Ton Hartsuiker aan het Sweelinck Conservatorium in Amsterdam.

Als uitvoerend pianist speelt hij in diverse ensembles, waaronder het ASKO-Ensemble, het Nederlands Blazers Ensemble en diverse andere combinaties. In 1980 was hij tijdens het Warschauer Herbst Festival solist in zijn 'pianoconcert' *Dans van de malic matrijzen*. Eveneens in 1980 ging zijn orkestwerk *Toonen* in première tijdens de Donau-eschinger Musiktage. Als improviserend pianist speelde hij in uiteenlopende ensembles zoals het Theo Loevendie Consort en het Punt Uit Orkest van trombonist Bert Koppelaar. Verder trad hij in diverse ad hoc combinaties op met onder andere Paul Termos, Peter Cusack, John Tchicai, Evan Parker, Gunter Christman en Paul Lovens. Op het moment leidt hij het Guus Janssen Septet, waarvoor de meeste stukken door hem geschreven worden.

Sprezzatura (1984)

Tijdsduur: ø 8'

Bezetting: basklarinet-solo

Opgedragen aan Harry Sparnaay.

[*Sprezzatura* (as defined by Baldassare Castiglione in *Il cortegiano*, Firenze 1528): perfect manners combined with ease and naturalness of bearing (indicative of the courtier's disdain or lack of anxiety to prove his good breeding); (in general) studied carelessness. In: Reynolds, Barbara, Cambridge Italian Dictionary, p. 774]

Het stuk is een poging om via een virtuoze omweg tot een eenvoudig stuk voor Harry Sparnaay te geraken. De vingers moeten allerlei ongebruikelijke klepcombinaties hanteren en er wordt van de embouchure veel gevraagd, terwijl het resultaat zeer ontspannen klinkende melodiefragmenten zijn, waarin veel drieklankstructuren voorkomen, omdat deze ook aanwezig zijn in de boventoonstructuur van de (bas)klarinet (zij slaat immers steeds één boventoon over van de volledige reeks, namelijk: Bes-(Bes)-F-(Bes)-D-(F)-As-(bes)-C-(D)-Es etc., waarbij de *niet*-klinkende boven-tonen tussen haakjes staan). —direct valt de drieklank As-C-Es op. Zo'n drieklank is in principe op elke bastoon speelbaar.

Het effect is te vergelijken met het 'clair-obscur' in de schilderkunst: er wordt in steeds nieuwe laagjes geschilderd over elkaar heen, zodat de uiteindelijke deklaag beïnvloed wordt door alle onderliggende lagen. Bij dit stuk zijn er de 32-ste notenbewegingen in de bas, de vaag klinkende tussenliggende flageoletten met bijbehorende basistonen; een lange, steeds door het eerste element onderbroken, chromatische lijn van de laagste regionen tot de hoogste, die ook opvalt omdat zij in een ander 'tempo' is gedacht dan het eerste element. Via deze chromatische lijn worden ook steeds andere 'tonaliteiten' geïntroduceerd. Verder is er nog de steeds (in tremelovorm) aanwezige 32-ste notenbeweging die soms zonder flageoletten een eigen leven leidt. De flageoletten worden dan een soort cantus firmus, die nu en dan boven de 32-ste notenbeweging verschijnt.

Guus Janssen

Willem Breuker

Voordat Willem Breuker in 1974 het Kollektief oprichtte had hij reeds een aanzienlijke muzikale loopbaan achter zich, als saxofonist maar ook als komponist. In 1966 schokte hij het jazzpubliek met het eerste stuk geëngageerde geïmproviseerde muziek dat ooit te horen was geweest. Hij richtte in 1967 samen met Misha Mengelberg en Han Bennink de 'Instant Composers Pool' op, de eerste zelf-beheerorganisatie in Europa op het gebied van de aktuele geïmproviseerde muziek die toen nog in de kinderschoenen stond. Hoewel hij vanaf het begin vooral eigen ensembles aanvoerde, was hij eind jaren zestig ook lid van de Gunter Hampel Group.

In de jaren zeventig schreef hij de muziek voor door de toneelgroep Baal uitgevoerde theaterstukken van onder andere Bertolt Brecht; hij componeerde voor vele films, onder andere Johan van de Keuken's 'De Platte Jungle', 'Twice a Woman' van George Sluizer en recentelijk 'De Illusionist' van Jos Stelling en Freek de Jonge. De muziek voor deze film werd in 1984 bekroond met een Edison en de Zilveren Lessenaar.

Zijn affiniteit tot het theater gaf hij gestalte in een serie muziektheaterproducties waaronder 'De Vuyle Wasch' (1980) en 'Wolkbreuk' (1982), waarmee hij een synthese tot stand bracht van geïmproviseerde muziek en theater. Hij schreef hiervoor zowel de muziek als de teksten. Omdat de gevestigde platenmaatschappijen niet geïnteresseerd bleken in Willem's muziek alsook jazz- en geïmproviseerde muziek in het algemeen, besloot hij zijn eigen platenlabel op te richten, BVHAAST.

Vanaf 1974 schrijft hij vooral voor en speelt hij in het Kollektief, waarmee hij tournees maakt door de Verenigde Staten, alle landen van West-Europa, Japan, Joegoslavië en de DDR.

Hiermee is slechts een deel van zijn muzikale activiteiten aangegeven. Hij heeft meer dan 250 composities op zijn naam staan, voor symphonische orkesten, carillon, mandoline- en fanfareorkesten.

Chiel Meijering

Klaas de Vries werd geboren op 15 juli 1944. Hij studeerde piano en compositie aan het Rotterdams Conservatorium. Hij vervolgde zijn studie compositie onder Otto Ketting aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag. Nadat hij in 1974 de prijs voor compositie behaalde, studeerde hij nog enige tijd bij Milko Kelemen in Duitsland. De Vries is docent analyse en instrumentatie aan het Rotterdams Conservatorium. Daarnaast is hij betrokken bij het organiseren van concerten waarin pogingen worden gedaan onder de traditionele concertpatronen uit te komen. Zijn eerste werken in de Donemuscatalogus dateren uit 1968. In de loop der jaren zijn er composities voor zeer uiteenlopende bezettingen aan toegevoegd. In 1984 ontving Klaas de Vries de Matthijs Vermeulenprijs 1983 voor zijn compositie *Discantus*, geschreven voor het Nederlands Studenten Orkest. Ook schreef hij een opera: *Erendira*.

Miss Garcia doesn't ring anymore (1985)

Tijdsduur: 8'
Bezetting: 3 gitaren

Deze vijfde in een serie van gitaartrio's heeft, zoals ook de andere vier, allerlei invloeden ondergaan, van ernstige tot minder ernstige muziek (speeltechnieken). Motiefjes, ontstaan uit improvisaties, werden genoteerd en later onderwierp ik ze (soms gewijzigd) aan een compositoirisch plan. De gitaristische vondsten zijn meestal eenvoudig en bestaan uit een enkel rifje (loopje/melodietje) waar overheen de compositie wordt opgebouwd. De rif kan bouwsteen, maar ook uitgangspunt vormen en totaal veranderd in het stuk terecht komen. Toch probeer ik met eenvoudige gegevens een virtuoos samenspel te creëren. Miss Garcia is daarin geslaagd.

Chiel Meijering

Reinbert de Leeuw

Reinbert de Leeuw werd in 1938 geboren in Amsterdam.

Hij studeerde piano en muziektheorie in Amsterdam en compositie in Den Haag bij Kees van Baaren. Hij is als leraar aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag verbonden. Als uitvoerend musicus houdt hij zich vooral bezig met het verzorgen van series over moderne muziek, waarbij ieder concert een speciaal aspect van de muziek in de 20e eeuw belicht (de zogenaamde Rondon-concerten). Reinbert de Leeuw publiceerde een boek over Charles Ives (samen met J. Bernlef) en een bundel *Muzikale Anarchie*. Naast enige kamermuziekwerken schreef Reinbert de Leeuw onder andere 'Hymns and Chorals' (1970), voor blazersensemble, elektrische gitaren en elektronisch orgel, de opera *Reconstructie* (1969), samen met Louis Andriessen, Misha Mengelberg, Peter Schat en Jan van Vlijmen, *Abscheid, symphonische Dichtung für grosses Orchester* (1971-73) en de opera *Axel*, samen met Jan van Vlijmen (1977).

Cornelis de Bondt

Cornelis de Bondt werd op 9 december 1953 in Den Haag geboren.

Hij studeert compositie en theorie aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag, onder meer bij Jan van Vlijmen en Louis Andriessen.

In 1975 was hij een der initiatiefnemers van de studentenwerkgroep SKUM (Samenwerkingsverband Kompositiestudenten en uitvoerende Musici), die in het eerste project zijn blaaskwintet ten gehore bracht. Het Gaudeamus Kwartet speelde zijn Klein Strijkkwartet (1976); het Residentie Orkest voerde zijn Compositie voor Blazers en Strijkers (1976) uit.

Het Concert voor Fagot en Blaasorkest (1977) werd zowel door het Nederlands Blazers Ensemble als een ensemble van conservatoriumstudenten onder leiding van Reinbert de Leeuw uitgevoerd. Het ASKO speelde *Harlekijn* (1978), voor drie mannenstemmen en twaalf instrumentalisten (met Marius van Altena, Meinard Kraak en Lodewijk Meeuwssen).

Cornelis de Bondt componeerde *Bint* voor de groep Hoketus.

De Deuren Gesloten (1984)

Tijdsduur: 24'
Bezetting: orkest

De Deuren Gesloten is gebaseerd op de eerste maten van de *Marche Funèbre* uit de *Eroica* van Beethoven en de aria 'When I am laid...' van Dido uit *Dido en Aeneas* van Purcell. Vanaf het einde van de vorige eeuw is er een tendens van verzelfstanding waar te nemen van allerlei vormaspecten zoals ritme en toonhoogte. Hun eenheid zoals die tot uiting kwam in de zogenaamde 'tonale muziek' – en daarmee de 'tonaliteit' als zodanig – werd hierdoor aangetast. In *De Deuren Gesloten* heb ik geprobeerd deze verzelfstanding zo ver mogelijk door te voeren. Ritme en toonhoogte van bovengenoemde fragmenten zijn met behulp van een computer uit elkaar gerafeld en opnieuw gestructureerd in twaalf blokken, waarin de 'mars' en de 'aria' als het ware opnieuw gemonteerd worden.

Deze blokken worden geconfronteerd met van op de vuilnisbelt gevonden melodie-flarden die zijn geperst tot recitatieven van spaanplaat.

De Deuren Gesloten is met *Karkas*, *Het Gebroken Oor* en het nog te schrijven *Grand Hotel* (voor de pianist Gerard Bouwhuis) onderdeel van een project van composities, waarin ik de verzelfstanding en uiteenrafeling van de diverse vormaspecten zover mogelijk probeer door te voeren, om het oor dat gebroken is te begrijpen, waardoor ruimte voor een nieuw eenheid kan ontstaan.

Cornelis de Bondt

Radio Kamerorkest

viool
Ronald Hoogeveen
Jos van der Velde

altviool
Zoltan Benyacs

cello
Max Werner

contrabas
Thon de Ligt

fluit
Tom Reinders

hobo
Henk Knöps

klarinet
Jacques Schouten

fagot
Chris Bestley

hoorn
Hans Smit

slagwerk
Ruud Stotijn
Eddy Koopman

harp
Joke Willing

piano
Guus Janssen

celesta
Maarten Bon

dirigent
Ernest Bour

Schönberg Kwartet

viool
Janneke van der Meer
Wim de Jong

altviool
Henk Guittart

cello
Hans Woudenberg

Ensemble 'Kaalslag'

Amsterdams Gitaartrio

Johan Dorrestein
Olga Franssen
Helenus de Rijke

Willem Breuker Kollektief

piano

Henk de Jonge

saxofoon

Willem Breuker
André Goudbeek
Peter Barkema

slagwerk

Rob Verdurmen

trompet

Boy Raaymaker
Andreas Altenfelder

bas

Arjen Gorter

trombone

Chris van Abeelen
Bernard Hunnekink

Ensemble 'Kaalslag'

trompet

Louis Lanzing
Reijer Dorrestein
Ad Gruter

trombone

Willem van Manen
Victor Müller

bastrombone

Hans Visser

saxofoon

Jan Willem van der Ham
Mariëtte Rouppe van der Voort
Peter van Bergen
Ab Baars
Bob Driessen

hoorn

Wim Timmermans

fluit en piccolo

Dil Engelhard
Eanine Abbas

contrabas

Pieter Smithuysen

synthesizers

Ton van der Meer
Gene Carl

piano

Gerard Bouwhuis
Cees van Zeeland
Jaap Dercksen

basgitaar

Huib Emmer
Patricio Wang
Jeanette Yanukian

slagwerk

Paul Koek
Hans van der Meer

dirigent

Roland Kieft
Rombout Willems